

O spomienke na smrť

*Keď sa priblížil k mestskej bráne,
práve vynášali mŕtveho. Bol to
jediný syn matky a tá bola vdova.
(Lk 7, 12)*

Nič nás nedokáže tak účinne odtrhnúť od sveta a od jeho príjemnosti, a súčasne vzrušiť tú strašnú chvíľu, ktorá rozhoduje o celej večnosti, ako pohľad na zomrelého, odprevádzaného na miesto večného odpočinku. Vlastne na to myslí Cirkev, keď trikrát do roka nám číta Evanjelium o zomrelých, ktorých Pán Ježiš vzkriesil. Keď nám Cirkev pripomína smrť, chce nás pripraviť na cestu do domu večnosti. Raz nás ukazuje dvanásťročnú dievča, jedinou dcéru veľmi bohatých rodičov, ktorú smrť vzala, pričom nepamätala na plač osamelých rodičov. V druhom prípade smrť vzala mládenca v dvadsiatom piatom roku života a tiež nezohľadnila, že on bol jedinou útechou a oporou ovdovenej matky. Nakoniec v treťom prípade hovorí Evanjelium o smrti Lazára, ktorý svojim sestrám - Marte a Márii Magdaléne – nahrádzal otca. Zdalo by sa, že kosa smrti mala ušetriť aspoň mladého Lazára. Ale nie, lebo viac-menej v štyridsiatom roku života ho ona vohnala do hrobu a vydala za pastvu červikom. Ježiš Kristus musel teda urobiť tri zázraky, aby navrátil týchto zomrelých k životu. Otvorme teda oči, bratia – pozerajme, ako pomíňa život, už zavčasu sa odtrhávajme od sveta, skôr, ako to za nás urobí neúprosná smrť. Svätý kráľ Dávid často nad tým premýšľal a už predtým sa pripravoval na túto poslednú cestu. Aby ste aj vy konali tak isto, ukážem vám, že musíte bezpodmienečne pamätať na smrť a tým sa odpútať od sveta a zjednocovať sa s Bohom.

I.

Dokonca najväčší bezbožník a neverec nemôže poprieť, že smrť sa zmocní každého človeka. Nemôže to poprieť, hoci sa usiluje túto myšlienku odstrániť z pamäte a pozbaviť sa jej ako nepríjemného dotieravca, ktorý mu prekáža v užívaní sveta, ktorý rodí nepokoj a zmätok v duši. Ježiš Kristus však chce, aby myšlienka na smrť a na večnosť nás sprevádzala vždy. On nevzkriesil deti, ktoré ešte nevedia užívať pozemské rozkoše, ani zohnutých starcov, ktorí aj napriek naviazaniu na útechy sveta, ani na chvíľu nepochybujú, že ich koniec je blízko. Naopak – vzkriesil zomrelých v takom veku, v ktorom ľudia najčastejšie zabúdajú na túto spásnu myšlienku: vzkriesil zomrelých medzi štrnástym a štyridsiatym rokom života. Po štyridsiatke smrť už uháňa za nami cvalom. Každým dňom cítime, ako nám ubúdajú sily, ako nám sivejú vlasy, ako nám vypadávajú vlasy na hlave, ako nám vypadávajú zuby, slabne zrak. Toto všetko nám hovorí, že už zakrátko sa bude treba rozlúčiť s týmto svetom. Nakoniec sami potvrdzujeme, že už nie sme takí, ako kedysi. Nikto nepochybuje, že raz príde deň, keď nás už nebude medzi živými, že na nás zabudnú tak, ako by nás nikdy na svete nebolo. Pozrite na tú mladú, svetovú osobku, ktorá sa tak chcela blýskať, tak chcela na seba pútať pozornosť, páčiť sa svetu. Prosím – zomrela, zostala z nej hrst' prachu, po ktorom šliapu nohy pútnikov. V hrobe tiež už leží, vydaný za korisť červikom, ten pyšný človek, ktorý sa tak pýšil svojimi schopnosťami, svojimi bohatstvami, úctou, ktorú mu preukazovali, úradom. Už svet na neho zabudol. Uvidíme ho až pri Poslednom súde, tam spoznáme aj jeho hriechy.

Čím je táto chvíľ smrť – chvíľa, na ktorú musíme tak veľmi pamätať? Ona trvá krátko a málo o nej vieme. Ale v tejto krátkej chvíli sa uskutočňuje náhle dlhá cesta – prechod zo zeme do večnosti. Je to strašná chvíľa, lebo v nej hynie pre človeka všetko – on zomiera pre všetky stvorenia. Je to zlovestná chvíľa, lebo počas nej prebieha rozlúčka duše a tela. V tejto chvíli človek stráca všetko. Jeho postava sa stáva svetu odporná; jeho oči hasnú, ústa onemejú, ruky a nohy sú pozbavené pohybu, tvár bledne, telo sa začína rozkladať a stáva sa predmetom strachu pre

živých. Je to chvíľa, ktorá nepozná ľútosť, lebo v nej najväčší vládcovia a boháči strácajú význam, majetok i slávu, a ako dedičstvo im zostáva iba hrob. Je to chvíľa veľmi pokorujúca, lebo najväčšieho mocnára robí rovným s najväčším úbožiakom na zemi. Vtedy hynú všetky vyznamenania a pocty, všetko zostupuje na tú istú úroveň. Je to chvíľa plná hrôzy, lebo prináša straty, ktoré nemožno nahradiť, lebo jej následky sa stávajú večné. Písmo sväté hovorí o zomierajúcom: *Človek pôjde do domu svojej večnosti* (Sir 12, 5). Zomieranie netrvá dlho, ale je rozhodujúcou chvíľou, lebo od tejto chvíle ani hriešnik nemôže očakávať žiadne milosrdenstvo, ani spravodlivý už nezberá zásluhy. Spomienka na túto poslednú hodinu naplnila kláštory ľuďmi, neraz vysoko postavenými vo svete. Opustili všetko na zemi, aby mohli slobodnejšie myslieť na tento strašný prechod zo zeme do večnosti. Myšlienka na smrť tiež zaľudnila púšte a spôsobila, že ľudia z lásky k Bohu, ďaleko od hluku sveta, oddávali sa prísrnemu pokániu.

Prečo teda my, drahí bratia, tak málo myslíme na túto rozhodujúcu chvíľu? Koľko duší následkom tohto zanedbania horí teraz v neuhasiteľnom ohni? Opustíme hoci len na chvíľu svet, jeho dobrá a príjemnosti a myslíme na túto strašnú chvíľu. Nasledujme príklad svätých, pre ktorých táto spomienka bola najdôležitejšou prácou – nech hynie to, čo uletí časom, a my pozerajme na veci, ktoré trvajú večne. Táto myšlienka je v stave odtrhnúť nás od hriešnych záľub – ona desí dokonca kráľov na trónoch, sudcov v tribunáloch a ľahkomyselných ľudí pohrúžených do užívania a rozkoší. Uvediem vám príklad, ktorý dokazuje, že tejto myšlienke sa nič nevzoprie. Svätý Gregor Veľký veľmi starostlivo pracoval na spáse jedného mládenca, ktorý sa vášnivo zamiloval do istej mladej osoby. Keď dievča zomrelo, mládenec upadol do strašného smútku a nechcel prijať žiadnu útechu. Svätý Gregor, pápež, sa modlil a robil pokánie, pričom žobral o milosrdenstvo Božie pre toho mladého človeka. Nakoniec sa vybral k nemu a povedal mu: „Priateľu, pod' so mnou a pozri sa ešte raz na tú osobu, po strate ktorej tak vzdycháš a plačeš“. Vzal ho za ruku a zaviedol ho na hrob zomrelej. – Keď otvorili rakvu, mladík v nej videl telo strašne rozložené a plné červíkov, takže až cúvol od zdesenia. – „Nie, priateľu, neutekaj, pozeraj chvíľu na tento obraz smrti. Pozri, čo sa stalo s krásou, ktorá ťa očarovala. Vidíš tú hlavu bez tela, vidíš tie vyhasnuté oči, tie holé kosti, ten prach, hnilobu a červíkov? Priateľu, to je predmet tvojej lásky – čosi, pre čo si vystavil nebezpečenstvu svoju dušu“. Po tejto skúsenosti sa mladík úplne zmenil – už videl, akou pomínutelnou vecou je krása; videl, že sa pomíňa ako letiaca strela. Zakrátko potom celkom opustil svet a odišiel do kláštora, v ktorom oplakával omyly svojej mladosti, čím sa pripravoval na dobrú smrť. Aký šťastný to človek – už zavčasu mu bolo dané pochopiť, aký pomínutelný je svet! Keby sme často rozjímalí o smrti, náš život by sa určite veľmi zmenil.

Ách, bratia, v hodine smrti ľudia hodnotia všetko celkom ináč ako za života. Uvediem vám príklad istej znamenitej pani, ktorá užívala sveta a všetkým sa chcela páčiť. Ale i pre ňu nadišla posledná hodina – hodina, ktorú ešte neočakávala. Keď ochorela, zo začiatku jej hovorili, že nie je na tom nič strašné; klamali ju – ako to často robia ľudia s chorými – že čoskoro vyzdravie. Choroba sa však rozmáhala každým dňom; stav bol hrozný a preto ju chceli pripraviť na prijatie svätých sviatostí. Keď jej to oznámili, chorá sa tak vydesila, lebo dovedy nikdy na smrť nemyslela. „Zdá sa mi, že môj stav nie je až taký zlý – povedala tým, čo boli pri nej – ešte mám čas“. Vtedy jej povedali, že niet na čo čakať, lebo lekári nemajú nádej, že prežije. Ženy, keď to počula, začala plakať a sťažovať sa, že už musí opustiť svet, hoci by ešte mohla užívať jeho príjemnosti. Domáci jej vysvetlili, že predsa nikto z ľudí nie je nesmrteľný; že hoci by z tejto choroby vyzdravela, tak nakoniec i tak sa kedysi treba rozlúčiť so svetom; že si treba očistiť svedomie, aby sa mohla s dôverou postaviť pred Boží tribunál. A skutočne, chorá vstúpila do seba, začala ľutovať hriechy, vyspovedala sa úprimne a ochotne priniesla život na obeť Bohu, pričom sa úplne oddala Jeho vôli. Pred smrťou ešte pozvala k sebe svoje priateľky a kolegyne a s plačom im povedala: „Moje drahé, zakrátko sa musím postaviť pred Ježiša Krista a vydať pred Ním prísny účet. Dobre viete, že som zle slúžila Bohu a veľmi sa bojím o moju dušu. Utielkam sa však k Jeho milosrdenstvu. Drahé priateľky, nečakajte na hodinu smrti, ale už teraz začnite konať dobré skutky. Vidím vás posledný raz a zaprisahávam vás, nestrácajte ani chvíľu z toho času, ktorý vám Pán Boh dáva.

Pre mňa už všetko pominulo, už nemôžem zberať zásluhy, zostávajú mi iba slzy, pokánie a bázeň pred Božím súdom. Do videnia, idem do večnosti! Nezabúdajte na mňa v modlitbách. Možno mi Pán Boh odpustí, a vaše modlitby skrátia moje očistcove utrpenia“. Priateľky odišli s plačom, lebo slová zomierajúcej urobili na ne úžasný dojem. Začali teda získavať zásluhy pre večný život a odvtedy už neodkladali svoje obrátenie na hodinu smrti.

Kiežby sa i v nás pod vplyvom myšlienok o smrti a pri pohľade na zomrelého uskutočnila podobná premena! Predsa i my – tak isto ako tie pani, ktoré sa obrátili pri smrti tej mladej dámy – musíme spasiť svoje duše. Môj Bože, prečo tak veľmi lipneme k životu, ktorý sa rýchlo pomíňa? Prečo tak málo milujeme Boha, ktorý má byť našim šťastím po celú večnosť? Prečo tak veľmi milujeme svet a jeho príjemnosti, keď sme nahí prišli na zem a nič si z tejto zeme nevezmeme do hrobu? Slávny Saladin, pred ktorým sa chvela celá zemeguľa, pochopil vo chvíli smrti, akou márnosťou je sláva a moc. Rozkázal svojmu vlajkonosičovi, aby usekol kus plátna, do ktorého malo byť zavinuté jeho telo a pred uložením do hrobu, aby ho zavesil na vysokú tyč, potom aby ho nosil po meste a hlasne volal: „To je všetko, čo si zo svojich pokladov a víťazstiev berie do hrobu víťaz Východu a pán Západu, veľký Saladin!“ Môj Bože, o koľko by sme boli rozvážnejší, keby nás táto myšlienka nikdy neopúšťala!

Keby ten lakomec, ktorý krivdí a klame blížnych, hoci len chvíľu myslel na hodinu, keď bude musieť všetko opustiť – či by pre také chvíľkové dobrá riskoval stratu večnej spásy? Obrovský zástup ľudí žije na tomto svete tak, ako by ho nikdy nemali opustiť. Nie je divné, že toľko osôb v tejto morálnej slepote hynie. Dám vám príklad, ktorý to dokazuje. Vzdelaného a svätého kardinála Belarmína, autora hlbokých teologických diel, pozvali raz k chorému, ktorý zastával vysoký úrad, a okrem toho na škodu vlastnej duše žiadostivo zhromažďoval peniaze. Kardinál sa ochotne náhlil k jeho lôžku, lebo si myslel, že ten človek sa chce čo najúprimnejšie zmieriť s Bohom. Vošiel do príbytku a hneď mu začal hovoriť o spásu duše. – Ale chorý ho prerušil a povedal mu: „Otče, nie preto som vás tu zavolať. Chcel som vás poprosiť, aby ste potešili moju ženu – ona pri myšlienke na moju smrť si veľmi zúfa. Čo sa mňa týka, tak idem rovno do pekla“. Kardinála to veľmi udivilo, že tento hodnostár mohol s takou ľahostajnosťou povedať takéto slová. Bolela ho jeho slepota a zatvrdnutosť, teda ho začal prehovárať: „Priateľu, ľutuj, vyspovedal sa; milosrdný Boh ti odpustí“. Ale nešťastník odpovedal, že je zbytočné strácať čas – on nechce poznať svoje hriechy, a v pekle bude dosť času, aby sa na ne rozpamätal. Kardinál ho prosil a zaprisahával na všetko, aby sa zľutoval nad svojou dušou, sľuboval mu odpustenie a nebo, len čo preukáže ľútosť. Nič nepomohlo prehováranie – zatvrdnutý hriešnik zomrel bez pokánia.

A tak to skutočne je – kto za života nemyslí na smrť, ten najpravdepodobnejšie nikdy na to nepomyslí, nenapraví krivdy, ktoré spôsobil. A kto na smrť pamätá, ten vyhne mnohým hriechom a nebude naveky pohrúžený do zúfalstva. Ten istý kardinál hovorí, ako navštívil v chorobe jedného zo svojich priateľov, pričom ho povzbudzoval k spovedi a k ľútosti nad hriechmi. Chorý sa ho vtedy spýtal: „Povedz mi, otče, čo je ten úkon ľútosti? To je pre mňa celkom cudzí pojem“. Kardinál mu teda vysvetlil, že ide o zošklivenie si hriechov, ktoré sme spáchali a o rozhodnutie, že sa im budeme v budúcnosti vyhýbať. „Daj pokoj, otče, nepridávaj mi ešte starosti“ – povedal na to ten zaslepený, zatvrdnutý hriešnik, a potom zomrel, pričom neprejavil ani najmenšiu ľútosť.

Bože, ako veľmi biedny je človek, ktorý stratil vieru! Pre neho už niet záchrany! Správne sa hovorí: Aký život, taká smrť. Keby opilec myslel na to, že na konci jeho zábav a neviazanosti čaká smrť, že jeho telo sa stane obživou pre červíky, a biedna duša bude horieť v pekle, či by zotrval vo svojom zlozvyku? Ale bohužiaľ, on sa z toho všetkého vysmieva a upadá hlbšie do zla, akoby sa týmto životom malo všetko končiť.

Zlý duch sa veľmi usiluje vymazať z ľudskej pamäte spásnu myšlienku na smrť – vie predsa, že ona môže vytiahnuť hriešnika z bahna hriechu a zmieriť ho s Bohom. Preto, z druhej strany,

svätí veľmi sa usilovali, aby si túto myšlienku v duši uchovávali. Vlastne preto, napríklad sv. Wilhelm, arcibiskup z Bourges, výnimočne rád – iba ak mal nejakú vážnu prekážku – sa zúčastňoval na pohreboch. Iný svätý zasa strávil celý rok v lese, aby sa dobre pripravil na smrť, lebo ako hovoril – keď už smrť príde, na prípravu bude neskoro.

Akú veľkú silu má táto myšlienka, ako ona zabezpečuje pred hriechom, ako nakláňa k dobrým skutkom! Nech sa len taký nemravník zamyslí nad tým, že jeho telo – to telo, ktorému on teraz tak hovel – rozsype sa na prach; nech uváži, aké množstvo suchých ľudských kostí spočíva na cintorínoch; nech len chvíľku pozornosti venuje hrobom: nech sa pozrie na hnijúce a zapáchajúce mŕtvoly, na tie lebky napoly zožraté červíkmi! Nezarazí ho tento pohľad? – Nebude oplakávať svoje hriechy a svoje zaslepenie – to, že si dovolil znesvätiť svoje telo – telo, ktoré je svätyňou Boha?

Ukázať vám, ako zomiera taký nešťastný nemravník – taký, čo za života nikdy nechcel myslieť na smrť? Hovorí sv. Peter Damiáni, že istý Angličan, keď chcel vyhovieť svojim hanebným chútkam, upísal dušu diablovej, ale pod tou podmienkou, že satan ho tri dni vopred upovedomí na blížiacu sa smrť - vypočítal si, že toľko mu stačí, aby sa obrátil a polepšil. Aký slepý je človek, ktorý hoci raz okúsi hriech! Ten Angličan sa váľal v bahne nečistoty, ťahal strašné jarmo neviazanosti až po samú smrť. A satan, hoci je luhár, dodržal slovo dané nemravníkovi. Iba, že ten vôbec teraz nechcel robiť pokánie! Keď mu ľudia hovorili o spáse duše, o spovedi, akoby zasipel a nedal žiadnu odpoveď. Ale keď bola reč o dočasných veciach, naopak – okamžite ožil a bol pri vedomí. A ako žil v nečistote, tak v nej aj zomrel. A Boh ako výstrahu pre iných ukázal, že tento nešťastník išiel do zatratenia. Lôžko zomrelého totiž obklúčili veľké čierne psy a zdalo sa, akoby ho chceli ukoristiť. Dokonca na jeho hrobe ich videli – ako keby sa tam starali o svoj odporný depozit. A koľko ešte máme podobných, desivých príkladov!

Keby ctižiadostivý človek pomyslel, ako pomínie jeho veľkosť, ako ho zasypú zemou, ako z celej jeho slávy zostane iba tých pár slov na náhrobnom kameni: „Tu odpočíva N.N.“ – Nezamyslel by sa nad sebou? – Istý človek, ktorý za života vôbec nemyslel na spásu svojej duše, iba na zábavy a na zhromažďovanie majetku, v hodine smrti si náhle uvedomil, ako veľmi bol zaslepený a vtedy prikázal na svojom hrobe umiestniť nápis: „Tu odpočíva šialenec, ktorý odišiel zo sveta, ktorý si nevedomil, prečo ho Boh na tomto svete umiestnil“. – Hriešnici sa vysmieľajú z Božích milostí, nevstávajú zo svojich zlovykov. Ale príde chvíľa, keď ich Boh opustí a vtedy zomrú v hriechoch.

Myšlienka na smrť veľmi účinne pôsobí na človeka, pričom ho povzbudzuje k čnosti. Ona, napríklad, spôsobila obrátenie svätého Františka Borgiáša. Keď bol totiž na španielskom dvore, práve zomrela Izabela, žena Karola V.; František vtedy odprevádzal jej mŕtvolu do kráľovských hrobov v Granade. Pred spustením rakvy do hrobky otvorili veko, aby podľa zvyku potvrdili, že sú to pozostatky zomrelej cisárovnej a napísali zodpovedný akt. Po otvorení rakvy František Borgiáš videl, že kedysi taká pekná tvár úplne sčernela a napoly zhnila, že oči sa rozpadli, a z rakvy vychádzal nevydržateľný zápach. Vtedy zvolal: „Áno, prisahám, že je to telo kňaznej, ale jej črty rozoznať už nemožno“. Od tej chvíle začal premýšľať o tom, aká chvíľková je krása, akou ničotou sú vysoké postavenia a hodnosti. A potom zavrhol svet a začal pracovať na slávu Božiu a pre spásu svojej duše. A často opakoval: „Čo sa stalo s tou kňaznou, ktorá bola považovaná za prvú krásu na svete? Aký slepý je človek, že na škodu svojej duše sa naväzuje na nestále stvorenia!“ A táto blažená myšlienka mu vydobyla nebo!

A prečo my nepamätáme na smrť, aby sme sa na ňu dobre pripravili? Prečo sa nám ona zdá taká vzdialená? Je pravda – zlý duch nemá za cieľ, aby nám, ako prvým rodičom, nahováral: „Nezomriete“ (pozri Gn 3, 4) – to by mu teraz už nikto neveril. Používa však iný spôsob a hovorí nám: „Nezomriete tak rýchlo“. Týmto spôsobom nás klame a spôsobuje, že odkladáme obrátenie

na samý koniec, kedy možno už bude neskoro.

Dám vám ešte iný príklad na to, ako účinne pôsobí obraz smrti na dušu – hoci najhriešnejšiu. Dvaja mladí ľudia žili v zakázanom vzťahu. Mládenca zabili potajomky v lese. Pes, ktorý sa počas vraždy nachádzal pri svojom pánovi, vrátil sa do príbytku dievčiny – ťahal ju za sukňu, akoby ju chcel viesť. A skutočne, dievča išlo na miesto, kam ju viedol pes a tu videla v lese konáre a v nich svojho milenca zabitého banditami, ako ležal v kaluži krvi. Vtedy začala plakať a hovorila si: „Kde by som bola teraz, keby ma stretlo to isté? Horela by som v pekle, ako určite horí kvôli mne tento úbožiak! Lajdáčka, ako si mohla žiť tak hriešne? Ako teraz vyzerá tvoja duša? Ďakujem Ti, Bože, že si ma nedal za príklad iným v tom, ako strašne trestáš hriešnikov!“ Potom opustila svet, odišla do kláštora, robila pokánie a zomrela ako svätá.

Neodkladajme pokánie, obráťme sa okamžite, lebo zatvrdnutých hriešnikov Pán Boh v hodine smrti opúšťa!

Istý človek žil dlho vo svojich zlovykoch. Napravil sa, čo je pravda, chvíľkovo, ale po nejakom čase znovu sa vrátil k dávnyh hriechom. Priatelia sa trápili nad stavom jeho duše a často ho nahovárali, aby sa obrátil k Bohu. On im to prisľúbil, ale nerobil nič, aby sa z hriechov dostal. Jedného dňa vlastne títo priatelia mu povedali, že v susednej farnosti sa má konať duchovná obnova a preto prídu pre neho v nasledujúce ráno a pôjdu spolu do tej farnosti. Ale ten človek bol už skazený, dávno sa vysmieval z Boha a tak isto – výsmešne – odpovedal svojim priateľom. Dobré, pôjdem s vami. Včasráno teda prišli do jeho domu s nádejou, že sa konečne hriešnik zmieri s Bohom. Aký hrozný pohľad ich však vydesil, keď vošli do domu! Už ležal mŕtvy! Zomrel náhle v noci – nemal čas ani na spoveď, ani na ľútosť nad hriechmi. A kde sa podela tá nešťastná duša, ktorá pohrdala milosťou milosrdného Boha?

II.

Myšlienka na smrť teda vyvoláva trojaký účinok.

Po prvé, odtrháva nás od sveta. Po druhé, ujarmuje naše vášne. Po tretie, nakláňa nás k lepšiemu životu. Svet je v stave nás klamať iba dočasne – stvorené veci nebudú môcť do konca života vymazať z nášho rozumu spomienku na smrť. Keď človek pamätá na smrť, považuje sa za pútnika na zemi, za pocestného, ktorého nič nemôže zastaviť na ceste, lebo jeho cieľom je čosi iné, lebo on ide do vlasti. Svätý Hieronym, keď sa lúčil v hodine smrti so svojimi žiakmi, hovoril im: „Deti moje, ak chcete mať pokojné svedomie v hodine smrti, tak ako ja teraz, tak za života sa odlučujte od všetkého. Ak sa v tej strašnej chvíli nechcete báť, nemilujte to, čo budete musieť opustiť“. Koho svet neoklamal, kto pohrdol jeho tzv. dobrami, jeho falošnými sladkosťami a šialenými sľubmi, tomu bude ľahké zomierať.

Druhým následkom, aký vyvoláva myšlienka na smrť, je ujarmenie vášní. Táto myšlienka ukazuje predivnú silu v čase pokušenia. Zakúsili to na sebe svätí. Svätý Pavol Apoštol, hovorí, že zomiera každý deň (pozri 1 Kor 15, 31). Kristus Pán za života tiež často hovoril o svojom umučení (pozri Mt 16, 21 a i.). Egyptanka Mária vlastne pomocou tejto myšlienky odháňala pokušenia. Svätý Hieronym touto myšlienkou takmer dýchal. V dielku s názvom *Život Otcov na púšti* čítame o istom pustovníkovi, ktorý bojoval s pokušeniami, pričom pozeral na akúsi vec, ktorá zostala po zomrelej osobe. – Iný mladý pustovník sa kedysi pýtal staršieho: „Otče, ako sa mám zachovať počas pokušení, zvlášť proti čnosti svätej čistoty“. – „Syn môj – odpovedal svätý starec – pamätaj na smrť a na muky, ktoré znášajú v pekle nečistí, a táto myšlienka určite odoženie od teba zlého ducha. Sv. Ján Klimak hovorí, že istý pustovník počas pokušenia si zvykol hovoriť sám pre seba: „Ách, nešťastný, o chvíľu zomrieš, a doteraz si neurobil ešte nič, aby si mohol pokojne stáť pred tvárou Božou“. Áno, bratia, kto chce spasiť dušu, nech nikdy nestráca túto myšlienku z pamäte!

Po tretie, myšlienka na smrť nám ponúka nábožné úvahy. Staví nám pred oči celý náš život a pripomína, že zábavy a rozptýlenia sa menia vo chvíli smrti na trpkosť, že vtedy hriech sa ukáže pre dušu ako jedovatý had. V hodine smrti pochopíme, koľko času sme stratili nadarmo, koľko sme premárnili milostí. Istý zomierajúci úradník pozval k svojej smrteľnej posteli knieža, ktorému dlhé roky verne slúžil. Knieža splnil vôľu zomierajúceho a navštívil ho. – „Pros ma o čo len chceš – povedal mu vtedy – určite ti nič neodmietnem!“ – „Môj knieža – ozval sa na to zomierajúci – predĺž mi, prosím, život o štvrt' hodiny“. – „Ách, priateľu, to nie som v stave urobiť; pros o čosi iné, ak chceš byť vypočutý“. – „Bohužiaľ – stenal chorý – keby som tak verne slúžil Bohu, ako som slúžil tebe, dostal by som nie pätnásť minút, ale celú večnosť“.

Podobne hovoril v hodine smrti istý učený právnik: „Bol som šialencom, že som toľko písal pre svet a neurobil som nič pre vlastnú dušu. Musím zomrieť, hoci som nespokojný, lebo za života som skoro nič neurobil pre Boha“. Šťastný je ten človek, ak prinajmenšom sám v hodine smrti využil tieto spásne myšlienky!

A nakoniec nás musí myšlienka na smrť nakláňať i k príprave na smrť. Ak sa nepripravíme na poslednú chvíľu, tak zostaneme raz navždy vylúčení zo spoločnosti Ježiša Krista, Najsvätejšej Matky, anjelov a svätých, naproti tomu pôjdeme na spálenie tam, kde nariekajú zlí duchovia a odsúdenci. Počúvajte, akú radu dával v hodine smrti svojim učeníkom sv. Hieronym, majster, ktorý bol predsa vo veciach Božích skúsený. Jeho akýmsi testamentom boli tieto slová: „Zomieram, o chvíľu moja duša už opustí telo. Takmer za istú považujem mienku, že z tisíce návykových hriešnikov sa sotva jeden spasí a šťastne skončí život. Lebo kto chce dobre zomrieť, ten musí každý deň myslieť na smrť. Nech sa vám nezdá, že tak hovorím preto, že som chorý; tento súd zakladám na celej mojej šesťdesiatročnej skúsenosti. Áno, deti moje, z tisíc osôb, ktoré zle žijú, sotva jedna bude mať šťastnú smrť! Nič tak účinne nevedie k nábožnému životu, ako myšlienka na smrť“.

Aký záver urobiť z toho všetkého? Taký, že keď budeme často myslieť na smrť, zachováme si milosť Božiu, a ak sme v stave milosti, tak vďaka tejto myšlienke s zmierime najskôr so Stvoriteľom, odtrhneme srdce od pozemských dobier a príjemností, mužne a v duchu kresťanského pokánia budeme znášať núdzu tohto života, pričom budeme v nej vidieť dokaz Božej lásky k nám. Povieme si: „Smerujem k prahu večnosti, o chvíľu ma už nebude na tomto svete... A kde budem cez celú večnosť, keď opustím zem? Budem v nebi, či v pekle? To predsa závisí od môjho života“. Nech teda i starý i mladý často myslí na smrť, aby sa na ňu pripravil, ako sa patrí. Šťastný je ten, kto by sa mohol každú hodinu postaviť pred Boha. Toto šťastie vám želim. Amen.